

Genetische variatie moet breed beschikbaar zijn

Voor de ontwikkeling van nieuwe plantenrassen hebben veredelaars materiaal nodig voor hun kruisingen. Ze gebruiken daarvoor vooral moderne (commerciële) rassen en eigen materiaal. Dit vullen ze aan met genetische bronnen uit de natuur of premoderne landbouw. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om wilde verwanten van cultuurplanten of oude boerenrassen. Die planten kunnen essentiële nieuwe eigenschappen voor de toekomst bevatten, zoals resistentie tegen ziektes en plagen of eigenschappen die de plant weerbaar maken tegen klimaatverandering.

Biodiversiteit staat aan de basis van plantenveredeling. Voor een gezonde toekomst is het essentieel dat alle veredelaars toegang hebben tot de beschikbare genetische variatie. De uitwerking en onduidelijkheid van internationale verdragen en (lokale) wetgeving kunnen deze toegang belemmeren.

Plantum zet zich in voor uitwisseling van genetisch materiaal onder redelijke voorwaarden. Geen of slechte toegang beperkt innovatie, en bedreigt daarmee de voedselzekerheid en de biodiversiteit.

De Biodiversiteitsconventie

Lange tijd werd genetisch materiaal gezien als een gemeenschappelijke erfenis: plantmateriaal werd over de hele wereld vrij uitgewisseld. Deze situatie veranderde met de komst van de zogenoemde Biodiversiteitsconventie (CBD) in 1994. Dit verdrag richt zich op behoud van biologische diversiteit, het duurzaam gebruik ervan en een eerlijke verdeling van de voordelen van het gebruik van genetische bronnen. Sindsdien kan een land van herkomst eisen stellen aan de toegang tot en het gebruik van een genetische bron. Autoriteiten van dit land kunnen nu om een vergoeding vragen. Dit kan een financiële vergoeding zijn, of bijvoorbeeld vergoeding in de vorm van een gezamenlijk project of toegang tot resultaten uit onderzoek met de betreffende genetische bron.

Het Nagoya Protocol

De Biodiversiteitsconventie is in 2010 verder uitgewerkt in het zogenoemde Nagoya Protocol. Voor beide verdragen geldt dat de invoering in de praktijk moeizaam verloopt.

Omdat autoriteiten zich er geen raad mee weten, blijven aanvragen voor een genetische bron soms jaren liggen of haken aanvragers af omdat er onredelijke voorwaarden gesteld worden. Landen vinden het bijvoorbeeld moeilijk een concreet voorstel te doen voor een vergoeding. Of overheden stellen juist de irreële eis dat een organisatie eeuwig blijft betalen voor het gebruik van een genetische bron. Daardoor vindt internationale uitwisseling niet of nauwelijks plaats.

Onduidelijkheid over toegang en gebruik

Het gebruik van genetische bronnen dreigt voor bedrijven enorm duur te worden, zeker omdat een ras genen kan bevatten uit wel tientallen verschillende landen (zie onderstaand figuur). Daarnaast is het vaak moeilijk vast te stellen welk land eigenaar van een genetische bron is. Materiaal uit een genenbank, botanische tuin of andere collectie kan immers afkomstig zijn uit een ander land. Sommige landen eisen bovendien met terugwerkende kracht hun rechten op. Dit kan betekenen dat bedrijven alsnog afspraken moeten gaan maken met een land van herkomst over genetisch materiaal dat ze in het verre verleden ontvangen hebben.

Systeem voor gebruik van kennis

Maar het is nog ingewikkelder. Partijen bij de CBD hebben besloten dat niet alleen over de toegang tot en het gebruik van genetisch materiaal afspraken gemaakt moeten worden, maar ook over kennis van genetisch materiaal (niet gedefinieerd). De kennis wordt Digital Sequence Information (DSI) genoemd. Afsproken is om een multilateraal systeem te ontwikkelen voor

